

Študijná príručka: Lesné vtáky a cicavce

Kvíz s krátkymi odpoveďami

Odpovedzte na nasledujúce otázky v rozsahu 2-3 viet na základe poskytnutého textu.

1. Aké sú hlavné prispôsobenia vtákov na lietanie a akú funkciu má ich perie?
2. Uvedte charakteristické znaky dravých vtákov a menujte aspoň dva druhy žijúce v lese.
3. Čím sa odlišuje spôsob lovu sov od iných dravcov a čo im to umožňuje?
4. Popíšte unikátny spôsob, akým sa ďateľ veľký dostáva k svojej potrave.
5. Ako sa kukučka stará o svoje potomstvo a akú stratégiu používa jej mláďa na prežitie?
6. Aký je rozdiel medzi sťahovavými a stálymi vtákmi? Uvedte príklad pre každý typ.
7. Aké sú základné charakteristiky cicavcov uvedené v texte a ako sa starajú o mláďatá?
8. Porovnajme srnca a jeleňa na základe informácií z textu.
9. Čím je sviňa divá typická, v akých skupinách žije a čo tvorí jej potravu?
10. Vysvetlite, ako sa netopier orientuje v priestore a ako mu jeho končatiny pomáhajú pri pohybe.

Kľúč správnych odpovedí

1. Vtáky sú prispôsobené na lietanie premenou predných končatín na krídla. Telo majú pokryté perím, ktoré ich chráni pred stratou tepla, pričom špeciálne perá na krídlach a chvoste, nazývané letky, sú kľúčové pre let.
2. Typickými znakmi dravých vtákov sú zahnutý zobák a silné pazúry, ktoré používajú na lov koristi. Medzi lesné dravce patria napríklad myšiak lesný, ktorý loví hraboše, a jastrab lesný, ktorý sa zameriava na stredne veľké vtáky.
3. Sovy lovia za súmraku a v noci, na rozdiel od mnohých iných dravcov. Umožňuje im to vynikajúci zrak a schopnosť tichého letu, vďaka čomu môžu nepozorovane preväpiť svoju korisť.
4. Ďateľ veľký sa pohybuje po kmeňoch stromov pomocou šplhavých nôh. Svojím silným zobákom vytesáva do kôry a dreva diery a následne lepkavým jazykom s háčikmi vyberá larvy hmyzu, ktoré sú jeho potravou.
5. Samica kukučky sa o svoje mláďatá nestará. Znáša vajíčka na zem a v zobáku ich prenáša do hniezd iných vtákov. Mláďa kukučky po vyliahnutí postupne vytláča z hniezda ostatné vajcia a mláďatá, aby si zabezpečilo všetku potravu od náhradných rodičov len pre seba.
6. Sťahovavé vtáky sú tie, ktoré na zimu odlietajú do iných krajín, ako napríklad kukučka. Stále vtáky, ako myšiak alebo výr, naopak zimujú u nás a neodlietajú.
7. Cicavce rodia živé mláďatá, ktoré sa po narodení živia materským mliekom. Ich telo pokrýva srst', ktorá slúži ako ochrana pred stratou tepla.
8. Jeleň je väčší ako srnec a žije v stádach, zatiaľ čo o srncovi táto informácia nie je uvedená. Samec srnca aj jeleňa má parohy, ktoré na jeseň zhadzuje. Samec jeleňa sa v čase párenia ozýva hlasným „trúbením“.
9. Sviňa divá žije v skupinách nazývaných čriedy a jej koža je pokrytá hrubými štetinami. Je to všežravý živočích, ktorý sa živí bukvicami, žaluďmi, korienkami a larvami hmyzu.
10. Netopier sa orientuje v priestore tak, že ušnicou zachytáva zvuk odrazený od okolitých predmetov. Medzi jeho predĺženými prstami predných končatín, bokmi tela a zadnými končatinami má lietaciu blanu, ktorá mu umožňuje lietať.

Námety na esej

1. Podrobne opíšte potravné reťazce v lesnom ekosystéme. Zamerajte sa na úlohu vtákov a cicavcov ako bylinožravcov, mäsožravcov a všežravcov a vysvetlite, ako prispievajú k udržaniu biologickej rovnováhy.
2. Analyzujte a porovnajte adaptácie na lov u rôznych lesných predátorov. Zahrňte dravé vtáky (napr. myšiak, jastrab), sovy a mäsožravé cicavce (napr. vlk, rys, líška).
3. Diskutujte o rôznych spôsoboch života a sociálnych štruktúrach lesných cicavcov. Porovnajte život v svorkách (vlk), čriedach (sviňa divá) a stádach (jeleň) s viac samotárskym spôsobom života iných druhov.
4. Vysvetlite význam vtákov v lesnom prostredí. Zamerajte sa nielen na ich úlohu v potravných sieťach (dravec, hmyzožravce), ale aj na ich prínos pri rozširovaní semien rastlín.
5. Popíšte rôzne stratégie prežitia zimy u lesných živočíchov. Porovnajte správanie sťahovavých vtákov, stálych vtákov a cicavcov, ktoré sa ukladajú na zimný spánok.

Slovník kľúčových pojmov

Pojem	Definícia
Bylinožravý živočích	Živočích, ktorý sa živí rastlinnou potravou, ako sú byliny, výhonky stromov, semená, listy a púčiky. Príkladom sú srnec a jeleň.
Črieda	Skupina, v ktorej žijú svine divé.
Dravec	Vták, ktorý sa živí menšími a drobnými lesnými živočíchmi. Má typický zahnutý zobák a silné pazúry.
Hmyzožravý živočích	Živočích, ktorého potrava pozostáva prevažne z hmyzu a jeho lariev. Príkladom sú spevavé vtáky, ďateľ a netopier.
Kly	Nápadné zuby na hlave svine divéj.
Krídla	Predné končatiny vtákov, ktoré sa im premenili a prispôbili na lietanie.
Letky	Špeciálne perie na krídlach a chvoste vtákov, ktoré im umožňuje lietať.
Lietacia blana	Kožná blana u netopiera, ktorá sa nachádza medzi predĺženými prstami predných končatín, bokmi tela a zadnými končatinami a umožňuje mu lietať.

Mäsožravý živočích	Živočích prispôsobený na lov, ktorý sa živí živočíšnou potravou. Príkladom sú rys, líška a vlk.
Materské mlieko	Potrava, ktorou cicavce kŕmia svoje živonarodené mláďatá.
Parohy	Výrastky na hlave samcov srnca a jeleňa, ktoré na jeseň zhadzujú.
Pazúry	Silné a ostré drápy na nohách dravých vtákov, slúžiace na uchopenie a zabitie koristi.
Perie	Pokryvka tela vtákov, ktorá ich chráni pred stratou tepla.
Spevavce	Skupina vtákov, ktoré sa vyznačujú typickými hlasovými prejavmi. Svojím spevom si ohraničujú územie na hniezdenie a získavanie potravy.
Srst'	Pokryvka tela cicavcov, ktorá ich chráni pred stratou tepla.
Stádo	Skupina, v ktorej žijú jelene.
Stále vtáky	Vtáky, ktoré neodlietajú na zimu do iných krajín a zimujú u nás. Príkladom sú myšiak a výr.
Sťahovavé vtáky	Vtáky, ktoré na zimu odlietajú do iných krajín. Príkladom je kukučka.
Svorka	Skupina, v ktorej žijú vlky.
Štetiny	Hrubá srst' pokrývajúca kožu svine divej.

Všežravý živočích	Živočích, ktorý sa živí rastlinnou aj živočíšnou potravou. Príkladom sú sviňa divá a medveď.
Zimný spánok	Stav, do ktorého sa ukladajú niektoré cicavce, ako napríklad medveď a jazvec, aby prečkali zimu.
Zobák	Ústny orgán vtákov prispôsobený na získavanie špecifického druhu potravy. U dravcov je zahnutý, u d'atľa silný na vytesávanie dreva.